HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

להבריח מים עשויות ורבה מאי טעמא לא אמר כרבי זירא במהלכת כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בשעמדה אמר רב נחמן בר יצחק מתני׳ נמי דיקא דבמהלכת לא פליגי ממאי מדקתני מעשה שבאו מפלנדרסין והפליגה ספינתם בים רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה ורבי יהושע ורבי עקיבא לא זזו מארבע אמות שרצו להחמיר על עצמן אי אמרת בשלמא במהלכת לא פליגי היינו דקתני רצו דילמא עמדה אלא אי אמרת פליגי האי רצו להחמיר איסורא הוא אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ספינה דומיא דדיר וסהר מה דיר וסהר דקביעי אף ספינה נמי דקביעא אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי הלכתא כרבן גמליאל בספינה [א] הלכתא מכלל דפליגי אין והתניא חנניא (א) (בן אחי רבי יהושע) אומר כל אותו היום ישבו ודנו בדבר הלכה אמש הכריע אחי אבא הלכה כרבן גמליאל בספינה והלכה כרבי עקיבא בדיר וסהר: בעי רב חנניא [ב] יש תחומין למעלה מעשרה או אין תחומין למעלה מעשרה עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה לא תיבעי לך דארעא סמיכתא היא כי תיבעי לך בעמוד גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה אי נמי דקאזיל בקפיצה לישנא אחרינא בספינה מאי אמר רב הושעיא ת״ש מעשה שבאו מפלנדרסין והפליגה ספינתם בים וכו׳ אי אמרת בשלמא יש תחומין משום הכי רצו אלא אי אמרת אין תחומין אמאי רצו כדאמר רבא במהלכת ברקק הכא נמי במהלכת ברקק תא שמע [א] פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה וכו׳ אי אמרת בשלמא יש תחומין שפיר אלא אי אמרת אין תחומין כי לא היינו בתוך התחום מאי הוי אמר רבא [ב] במהלכת ברקק תא שמע הני שב שמעתא דאיתאמרן בצפר׳ בשבתא קמיה דרב חסדא בסורא בהדי פניא בשבתא קמיה [ג] דרבא בפומבדיתא מאן אמרינהו לאו אליהו אמרינהו אלמא אין תחומין למעלה מעשרה לא דלמא יוסף שידא אמרינהו תא שמע הריני נזיר ביום שבן דוד בא מותר לשתות יין בשבתות ובימים טובים

ואסור

להבריח מים עשויות. ולא חשיבי מחילות לעשות ספינה כולה כארבע אמות: אמר לך במהלכת. דאיכא למימר האי טעמא דספינה נוטלתו אפי׳ ר״ע מודי דשרי: כי פליגי בשעמדה. ובשעת עמידתה קנו להו ד׳ אמותיהן [ד] (ולישני בתראי על שעת עמידה נחלקו) ואפ״ה שרי ר״ג משום אויר מחילות: היינו דקתני רצו להחמיר. דמשמע דשרי אפילו לרבי עקיבא אלמא כי אסרי לאו במהלכת אסרי לכ״ע ואינהו הוא דאחמור אנפשייהו דדלמא עמדה פתאום ולאו אדעתן: אלא אי אמרת. בשעמדה דברי הכל אסור דמחילות לא חשיבי ובמהלכת הוא דפליגי מאי רצו הא לר׳ עקיבא ורבי יהושע בין מהלכת בין עמדה איסורא הוא: דיקא נמי. דבעמדה פליגי: מכלל דפליגי. בספינה בתמיה והא רצו קתני ומנא להו לרב ושמואל דפליגי בספינה: אין והתניא. בניחותא ופליגי בשעמדה והא דקתני רצו אמהלכת: רבי חנניא. בן אחי רבי יהושע: [ה] (ב) הלכה כר״ג בספינה. כעין ספינתו שהיתה מהלכת דלא חיישינן לשמא עמדה ומיהו אפילו בשעמדה פליג רבן גמליאל דומיא דדיר וסהר ואין הלכה כמותו אלא במהלכת אבל עמדה דהיינו דיר וסהר הלכה כר׳ עקיבא): כל אותו היום. שהיו בספינה: [ו] אחי אבא. רבי יהושע: אמש. לערב: יש תחומין. איסור תחומין למעלה מעשרה כדמפרש ואזיל: בעמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה. ונכנס ראשו א׳ לתוך התחום לא תיבעי לך דאיסור תחומין נוהג בו ולא יעלה על ראשו שבתוך התחום וילא לראשו אחר דהא חזי להילוך והילוך מעליא הוא: ואין רחב ד׳. דלא ניחא תשמישתיה: בקפילה. בשם מי הוי הילוך אי לא: סתם ספינה למעלה מעשרה מהלכת ואינה נחה ודמי לקפילה באויר ואפ״ה אסור: אמאי רצו. הא אין בו שום איסור אפי׳ עמדה: ברקק. פחות מעשרה. רקק בלע״ז גרבל״א: יוסף שידא. דלא מינטר שבתא: בשבתות וי״ט. דודאי לא אתי משיח האידנא:

ואסור

כי פליגי בשעמדה. השתא הדר ביה ממאי דקאמרינן איכא בינייהו שנפחתו דופני הספינה וקופץ דהשתא לרבה נמי מהלך את כולה דמודה רבה לרבי זירא במהלכת וא״ת דהכא לית ליה לרבה אליבא דשמואל דמחילות להבריח מים עשויות ובפרק כל גגות (לקמן דף צ.) קאמר שמואל בספינה אין מטלטלין בה אלא בד׳ אמות משום דמחילות להבריח מים עשויות וי״ל דהתם ביתירות מבית סאתים ומטעם להבריח מים עשויות לא חשיבא כמוקפת לדירה והכא בפחות מבית סאתים דלא בעינן מוקפת לדירה אי נמי הדר ביה כדאמרינן התם: האי רצו איסורא הוא. ורבי זירא לא חש לאותה קושיא ומפרש שרצו להחמיר על עצמן כשמעתייהו אי נמי היה סובר ר׳ זירא דאין תחומין למעלה מעשרה ורצו משום שמא תהלך ברקק כדאמרינן בסמוך: הלכה כרבן גמליאל בספינה. פסק רשב״ם דמותר ליכנס בספינה מבע״י בערב שבת אפילו שהספינה הולכת חוץ לתחום בשבת דספינה ממילא אזלא ואיהו לא מידי עביד ובלבד שלא יצא חוץ לספינה והספינה כולה כארבע אמות והא דתניא סוף פ״ק דשבת (דף יט.) אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים אתיא כב״ש דלא שרו לעשות מלאכה בערב שבת אלא בכדי שיעשו מבעוד יום אבל לב״ה דשרו עם השמש אע״פ שהמלאכה נעשית בשבת שרי ליכנס ואע״ג דההיא ברייתא פליגי רבי ורבן שמעון בן גמליאל אליבא דב״ש פליגי וכן משמע בירושלמי דהך ברייתא כב״ש דקתני אין מפליגין לים הגדול לא בחמישי ולא בערב שבת ב״ש אומרים אפי׳ ברביעי וב״ה מתירין משמע דשרי אפי׳ בערב שבת וקאי את״ק דלאי אבית שמאי היינו ת״ק ועוד פסק רשב״ם שאפי׳ בשבת שרי ליכנס כיון דלאו מידי קא עביד אך אין לו אלא ארבע אמות כיון דלא שבת באויר מחילות מבעוד יום ואע״ג דב״ה לא שרו אלא עם השמש אבל בשבת לא היינו משום דדמי לאמירה לנכרי שבות ואין נראה דבפרק תולין (שם דף קלט:) משמע דאסור גבי ההוא צורבא מרבנן דאזיל וניים במברא ועבר לאידך גיסא וסייר פירי ואמר למינס קא מיכוונא ושרי משום להערמה [ז] דרבנן הוא וצורבא מרבנן לא אתי למיעבד לכתחילה משמע דאסור לכתחילה ואפילו לתוך התחום מדאין מזכיר שם יציאתו חוץ לתחום ומשמע דסייר פירי לית בו איסורא דאפי׳ בשכר שרי כדאמרינן (שם ד׳ קנא.) שמור לי פירותי שבתחומך ואני אשמור פירותיך שבתחומי וטעם שאסור ליכנס בספינה אומר ריב״א משום דדמי לשט בנהר ואסור גזירה שמא יעשה חבית של שייטין אי נמי שמא ינהיג הספינה והוי כמוליכה ארבע אמות בכרמלית וריב״א מדקדק נמי מירושלמי שהבאתי שאסור ליכנס בספינה בשבת מדלא קאמר ת״ק לא בשבת ולא בערב שבת דהוה משמע דב״ה מתירין אפילו בשבת כי היכי דנקט ולא בערב שבת משום ב״ה ואור״י דאותן בני אדם שמדליקין נרות בספינה בערב שבת ואוכלין שם וסומכין על כך להפליג בספינה בשבת לא שפיר עבדי דסוף סוף הם מפליגין בשבת ומה שפירש רשב״ם שמי שנכנס בספינה בשבת אין לו אלא ארבע אמות אין נראה דקיימא לן כרב דאמר אפילו דיר וסהר דלא שבת באויר מחילות הלכה כר״ג מדפריך לקמן (ד׳ מד.) בפשיטות גבי נחמיה בן חנילאי פשיטא דלא מלו גברי עסקינן דאי בדמלו מאי תיבעי והאמר רב הלכה כר״ג בדיר וסהר ולקמן (ד׳ מז:) נמי גבי הנהו דכרי דאתו למברכתא דחשבינן כל העיר כארבע אמות היינו כרב אע״ג דרב חננאל פסיק כשמואל והביא ראיה מחנניה דאמר אמש הכריע (בן) אחי אבא כו׳ אין הלכה כן דהא אמרינן בשבת פרק כירה (ד׳ מ.) הכרעה דברייתא לאו הכרעה היא ועוד דאחי אבא רבי יהושע והחולק אינו יכול להכריע וכן פסק רב אלפס דקיימא לן כרב באיסורי ועוד רלה רשב״ם להתיר ליכנס בקרון בשבת ונכרי מוליכו חוץ לתחום וחזר בו משום שמא יפגעו בו ליסטים או שמא ישכח וירד ואין לו אלא ארבע אמות ואומר ר״י דאפילו ליכנס בו בערב שבת אסור דדוקא בספינה שרי ליכנס בערב שבת אבל הכא כיון דאפשר לו לירד אסור מיהו בספינה אין לו להחמיר אפילו נזדמן לו יבשה שיכול לירד לא פלוג רבנן בספינה ועוד אם בהמה מנהיג בקרון פשיטא דאסור להשתמש בבעלי חיים שמא יחתוך זמורה:

ואסור

מסורת הש״ס

א) [שבת קו: וש״נ], ב) [לקמן מה:], ג) נ״ל דרבה, ד) רש״ל מ״ז, ה) רש״ל מ״ז, ו) [נ״ל אחר ד״ה אמש], ז) נ״ל בדרבנן,

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ והתניא חנניא אומר כל אותו כצ״ל ותיבת בן אחי רבי יהושע נמחק: (ב) רש״י ד״ה רבי חנניא בן אחי רבי יהושע לישנא אחרינא הלכה כרבן גמליאל:

לעזי רש״י

גרביל״א. חצץ.

עין משפט נר מצוה

יג א ב מיי׳ פכ״ז מהל׳ שבת הלכה ג טור ש״ע א״ח סי׳ תד:

רבינו חננאל

רבה אמר בספינה מהלכת כולי עלמא לא פליגי דשרי, כי פליגי בעומדת. ודייקא מתני׳ כוותיה דקתני והפליגה ספינתו בים, אי אמרת בשלמא במהלכת לא פליגי היינו דקתני רצו להחמיר על עצמן מכלל דשרי. אלא אי אמרת פליגי האי רצו איסורא הוא. ורב אשי נמי דייק מדקתני לספינה גבי דיר וסהר דומיא דידהו, מה דיר וסהר דקביעי וקיימי אף ספינה נמי קביעה וקיימה. ואע״ג דרב ושמואל הילכתא כרב באיסורי בהא קיימא לן כשמואל, דהא תניא כוותיה. דתניא חנניה אומר כל אותו היום ישבו ודנו בהלכה, לאמש הכריע אחי אבא בינייהו, ואמר ניראין דברי רבן גמליאל בספינה, ודברי ר׳ עקיבא בדיר וסהר. בעי רב חנניה יש תחומין למעלה מי׳ טפחים אי לא. בעמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה לא תיבעי לך דכי ארעא סמיכתא דמי, כי תיבעי לך עמוד גבוה עשרה ואין רחב ד׳ טפחים, אי נמי דקאזיל בקפיצה. ואתינן ממתני׳ למיפשטה דקתני והפליגה ספינתם בים וקתני רצו להחמיר על עצמם, בשלמא אי אמרת יש תחומין למעלה מעשרה, היינו טעמא [ד]רצו להחמיר, חיישינן דילמא עמדה. דבמהלכת כולי עלמ׳ לא פליגי דשרי ומשום חשש שמא עמדה ויש תחומין למעלה רצו להחמיר. אלא אי אמרת אין תחומין למעלה מי׳ ואפי׳ עמדה שרי, אמאי קתני רצו. ואוקימנא מתני׳ בספינה המהלכת ברקק שפחות מי׳ טפחים מים. ת״ש פעם אחת לא נכנסו לנמל עד כו׳, אי אמרת אין תחומין למעלה מעשרה [כי לא היינו בתוך התחום מאי הוי]. ואוקמה רבה בספינה שהיתה מהלכת ברקק מקום שאין שם מים י׳ טפחים וכאילו בקרקע הים נמשכת. ת״ש מהנך שמעתתא דאיתאמרן בצפרא דשבתא בסורא בי רב חסדא ובהדי פניא איתאמרן בבי רבה בפומבדיתא לאו אליהו אמרן, ובקפיצה הלך, וש״מ אין תחומין למעלה מעשרה. ודחינן לא יוסף שידה אמרן. ת״ש הריני נזיר יום שבן דוד בא בו